

Way Science

International Scientific and
Practical Internet Conference

**«Development of Education, Science and Business:
Results 2020»**

WayScience

Міжнародна науково-практична
інтернет-конференція

**«Розвиток освіти, науки та бізнесу:
результати 2020»**

Редакція Міжнародного електронного науково-практичного журналу «WayScience»

Матеріали подані в авторській редакції. Редакція журналу не несе відповідальності за зміст тез доповіді та може не поділяти думку автора.

Розвиток освіти, науки та бізнесу: результати 2020: тези доп. міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 3-4 грудня 2020 р. – Україна, Дніпро, 2020. – Т.1. – 638 с.

(Development of Education, Science and Business: Results 2020: abstracts of the International Scientific and Practical Internet Conference, December 3-4, 2020. – Ukraine, Dnipro, 2020. – P.1. – 638 p.)

Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Розвиток освіти, науки та бізнесу: результати 2020» присвячена основним дослідженням цього року.

Тематика конференцій охоплює всі розділи Міжнародного електронного науково-практичного журналу «WayScience», а саме:

- державне управління;
- філософські науки;
- економічні науки;
- історичні науки;
- юридичні науки;
- сільськогосподарські науки;
- географічні науки;
- педагогічні науки;
- психологічні науки;
- соціологічні науки;
- політичні науки;
- філологічні науки;
- технічні науки;
- медичні науки;
- хімічні науки;
- біологічні науки;
- фізико-математичні науки;
- інші професійні науки.

Дніпро – 2020

ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ В УМОВАХ ЕКОЛОГІЧНИХ ВИКЛИКІВ

Вьюн В.В.

магістерка, спеціальність «Екологія»,

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного

Тараненко Г.Г.

к.пед.н., доцент кафедри суспільно-гуманітарних наук,

Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного

Сучасні зміни довкілля актуалізують питання впливу людини на стан навколишнього середовища та спонукають до аналізу антропогенної діяльності, зокрема, стану здоров'я населення через зміни в екосистемі. Якщо досить тривалий час людство перебувало в гармонії з природою, то на сьогоднішній день виник різкий дисбаланс у системі «людина-природа» [3; 4; 7]. Людина, як невід'ємна частина природи, потребує перегляду світоглядних позицій, цінностей, адже питання впливу природи на стан здоров'я людини з кожним роком стає все більш актуальним.

У вітчизняній науковій літературі питання, присвячені впливу екологічних чинників на здоров'я людини розглядалося в публікаціях таких науковців в галузі гігієни, токсикології, екології, епідеміології як О.Тимченко, Е.Омельченко, О.Линчак, О.Вітовська, В.Бардов, В.Федоренко, С.Гаркавий, С.Вітрищак, Е.Беліцька, А.Горова, І.Сергета, Ю.Бардик, О.Бобильова та ін. Упродовж останніх років в Інституті гігієни та медичної екології ім. О.Марзєєва проведена низка досліджень, присвячених аналізу здоров'я населення України та його залежності від навколишнього середовища. Зокрема, в наукових розвідках А.Сердюка, О.Тимченка, О.Линчака, В.Єлагіна та ін. розкриваються генетичні наслідки впливу зміненого середовища існування людини на процес відтворення населення України.

Аналіз наукових доробок підтверджує, що останніми роками значно збільшилася тривога як серед науковців, так і серед населення щодо зростаючого негативного впливу чинників довкілля на стан здоров'я людини. Також відбуваються швидкі зміни в психічному здоров'ї людини.

На сьогодні психічне здоров'я індивіда розглядається як стан душевного благополуччя, що характеризується відсутністю хворобливих психічних проявів та забезпечує адекватну поведінку і діяльність, забезпечуючи, таким чином, взаємодію біологічного, психологічного та соціального рівнів. Психічне здоров'я це не тільки відсутність психічних порушень, а й внутрішній особистісний ресурс, завдяки якому людина переживає у своєму житті різні стресові ситуації. До критеріїв психічного здоров'я, визначених ВООЗ, належать: усвідомлення та відчуття безперервності, постійності та ідентичності свого фізичного та психічного «Я»; відчуття постійності та ідентичності переживань в однотипних ситуаціях; критичність до себе та своєї власної психічної діяльності і її результатів; відповідність психічних реакцій (адекватність) силі та частоті впливів середовища, соціальним обставинам та ситуаціям; здатність самокерування поведінкою відповідно до соціальних норм, правил, законів; здатність планувати власну життєдіяльність та реалізовувати заплановане; здатність змінювати спосіб поведінки залежно від зміни життєвих ситуацій та обставин [1].

Особливу увагу важливо приділити психологічній рівновазі. Саме цей критерій є найнеобхіднішим для адаптації особистості в соціумі та психологічної стійкості до можливих стресів. До складових психологічної рівноваги належать: можливість розв'язання внутрішніх конфліктів, стабільність емоційного стану.

Все своє життя людина перебуває у певному екологічному середовищі, яке впливає на неї, і сама людина формує це середовище, будує його або руйнує. Від того, як людина сприйматиме це середовище, як побудує свої стосунки з ним, залежатиме її психологічний

стан. Відомо, що невдало побудоване екологічне середовище негативно впливає на психічний стан людини. Сьогодні населення вдається до терапії мистецтвом, природотерапії, ароматерапії, які широко використовують екологічні чинники для лікування психічних захворювань, депресивних станів та загального поліпшення настрою.

Найбільший вплив на екологічну свідомість мають екологічні катастрофи та екологічні кризи. Варто підкреслити, що від народження і дотепер людина піддається впливу чинників навколишнього середовища таких як землетруси, урагани, пожежі, потопа, сонячні затемнення, епідемії, техногенні катастрофи, атомна зброя, війни тощо. На сьогодні вплив цих факторів значно зріс. Варто також зазначити, що оскільки будь-яка катастрофа відбувається у певному середовищі, вона буде за своїм статусом екологічною катастрофою. За винятком тих стихійних лих, що обходять стороною освоєні людиною території, катастрофи викликають тотальне потрясіння життєвих окремих категорій населення та суспільства в цілому. Окрім загибелі людей, вони призводять до зміни звичного життя фізичні пошкодження, масові стреси.

Розглядаючи вплив радіації на психічне здоров'я особистості, важливо розуміти, що лише високі дози опромінення можуть вплинути напяму на здоров'я людини. Так, у перші години ліквідації аварії на ЧАЕС у людей, що отримали дозу 50 Бер, простежувалося нервово збудження, страх, а потім – депресія. Вивчення розумового розвитку в дітей, які зазнали внутрішньоутробного опромінення внаслідок аварії на ЧАЕС, показало, що інтелектуальний індекс нижче 70 визначається у майже 6% дітей з уражених районів та у 2% дітей з контрольних, не уражених районів. У таких випадках вченими простежуються специфічні психологічні явища на постчорнобильському просторі. До цих явищ у першу чергу можна зарахувати так званий «синдром чорнобильця», до якого належать: рентні настанови; позиція «жертви»; відчуття втраченого здоров'я; «симптом евакуації»; «симптом винятковості», відчуття «втраченого майбутнього»; симптом безпорадності [2; 6].

Серед найпоширеніших чинників середовища життєдіяльності людини, які негативно впливають на життя і здоров'я, це забруднення атмосферного повітря, що викликає онкологічні та хронічні захворювання дихальних шляхів, алергії; розширення озонової діри, що збільшує ризик виникнення раку шкіри; забруднення питної води, що веде до виникнення епідемій та хімічних отруєнь; забруднення поверхневих водойм; забруднення ґрунту відходами; забруднення харчових продуктів; використання ГМО [5].

Отже, сьогодні існує багато екологічних загроз, що спричиняють погіршення фізичного й психічного здоров'я, загрожують генофонду нації. Погіршення стану навколишнього середовища призводить до зростання екологічно залежної патології і виникнення нових захворювань. Вагоме місце в попередженні екологічних викликів і загроз повинна посісти екологічна освіта [3; 4; 7], спрямована на формування екологічної свідомості, починаючи з дошкільного віку.

Список література:

1. Логановський К. М. Психічні розлади при дії іонізуючого випромінювання внаслідок Чорнобильської катастрофи : автореф. дис. на здобуття док. мед. наук: спец: 03.00.01 «Радіобіологія», 14.01.16 «Психіатрія». К., 2002. 52 с.
2. Львовичкіна А. М. Екологічна психологія у постчорнобильську епоху. К. : Свічадо, 2003. С. 142–148.
3. Тараненко Г.Г. Аксіологічні аспекти гармонізації освітнього простору: ціннісне ставлення людини до природи. *Гілея : науковий вісник*. К. : ВІР УАН, 2012. Випуск 66. С. 562–566.
4. Тараненко Г.Г. Гуманізація мотиваційно-прагматичного ставлення людини до природи засобами психологічної корекції. *Гілея : науковий вісник*. К. : ВІР УАН, 2011. Випуск 51. С. 339–345.

5. Устінов О. В. Психічне здоров'я як складова національної безпеки [Електронний ресурс]. *Український медичний часопис*. I/II 2013. №1 (93). Режим доступу до статті : <http://www.umj.com.ua/article/52851/psixichne-zdorov-ya-yak-skladova-nacionalnoi-bezpeki>.
6. Яковенко С. І. Психологія людини за умов радіоекологічного лиха. К. : Чорнобильінтернформ, 1996. 114 с.
7. Taranenko G.G. Axiological dimensions of harmonious relations in the system "nature-man". *Canadian Scientific Journal*, 2014. 2, P. 69-73.